

DX-STUNDEN

MJT

AROS DX CLUB VÄSTERÅS

Nr 41

1990-01-12

Sida 1

KALENDERN

JANUARI
21
SONDAG

Klubbmöte hemma hos Roland Forsell på Vegagatan 4c. Vi träffs kl 16.00.

Alla är välkomna.
Roland har tel 021/11 86 86.

JANUARI
31
ONSDAG

Stoppdatum till nr 42.
Numret beräknas innehålla tips, artikel om nya anläggningar i Algeriet och Jordanien, rapport om DX-P 1990, medlemslista, mm.

FEBRUARI
18
SONDAG

AROS DX CLUB fyller 5 år. Vi firar med att gå ut och äta på restaurang. Mer om detta i nästa nummer.

GOD FORTSÄTTNING

på det nya året och välkomna till 90-talets första DX-Stund. Hoppas helger-
na har fört med sig goda hörigheter.

INNENALL

PA FORRA MÖTET diskuterade vi DX-Parlament 90, Närradio m.m. Läs protokollet på sidan

3

QSL - CUPEN är avgjord. Håller DO undan för MSR ? QSL rapporteringen börja på sid ..

6

I PORI har YLE nyligen fått en ny sändarpark. Läs leverantörens tekniska redogörelse på sid

11

BERNT-IVAN i Möklinta har fått ihop hela 4 sidors tips om vad som hörts under helger-
na. Se sid

15

VARLDENS LÅNGSTA VECKA är över. En artikel om "Student-
uka" i Trondheim finns på sid

20

ÖVRIGT

Mer om Klubbmästerskapet 1990 ... 4
FM-antennen CUE-DEE 5
Urkällan 8
Närradion i Hallsta och Sura (ny) . 23
Norddeutscher Rundfunk 18

Gissa vilket ordspråk ???

Den vokala manifestationen av emotionell satisfaktion bör senareläggas till en tidpunkt hinsides det att forcerandet av en till ytan relativt begränsad naturlig akvedukt till fulla genomförts.

Sid 2

DX-STUNDEN är **AROS DX CLUBS** medlemstidning, som utkommer med ca 9 nr/år. Medlemsavgift i **ADXC**, 45 kronor för 1990, kan inbetalas på klubbens postgiro 12 67 72-3.

STOPPDATUM: näst sista tisdagen i månaden, dock ej maj och juli då det ej utkommer någon **DX-STUNDEN**.

EFTERTRYCK: tillåtes om källan anges.

HUVUDREDAKTÖR: Rolf Berglund
Högloftsvägen 1, 1tr
724 80 VÄSTERÅS

SPALTREDAKTÖRER

SMÅTT & GÄTT: Rolf Berglund, Högloftsv.1,1tr, 724 80 VÄSTERÅS
tel 021-355869 arb 021-322540
telefax 021-112490 R Berglund avd.BAP

EE-NEWS och KLIPPT: Mikael Sjöberg, Stureg.12A^{II}, 752 23 UPPSALA
tel 018-117302

NYBÖRJARSIDAN: Jacques de Laval, Trattbagarg. 4, 723 53 V-ÅS
tel 021-135716 arb 021-325319

LOGGAT: Bernt-Ivan Holmberg, Österbo, 730 75 MOKLINTA
tel 0224-81111

QSL-CUPEN: Lennart Weirell, Ringduveg. 38, 724 70 VÄSTERÅS
tel 021-357343 arb 021-328165

UTILITY: Michael Persson, Lokförarg. 66, 722 33 VÄSTERÅS
tel 021-60857

ARGENTINA:

Ref. to page 3 in this SWN, here is the complete text received from Pampas DXing concerning their contest.

Conditions for participants are as follow:

A) Free participation. Any DXer is welcomed to take part.

B) You have to answer the 10 questions and send them by return post to the Bulletin's QTH: Casilla 57, Subursal 40, 1440-Buenos Aires, Argentina.

C) A raffle will take place among all correct replies, prizes are:

No. 1: Four different LA pennants from exotic local radio stations

No. 2: Three different LA pennants from local radio stations

No. 3: One C-60 tape with recordings from Peruvian local stations

No. 4: One C-60 tape with recordings from Bolivian local stations

No. 5: A six-month subscription for Pampas DX.

D) Winner's names will be made public through different ways.

E) You can send your letters up to January 31st, 1990, and the raffle will take place on February 24th 1990.

QUESTIONNAIRE (All questions are referred to LA stations or countries.

1. Can you name 2 countries (in the mainland) without Shortwave Service?
2. Name 4 LA native languages which are regularly used on SW stations.
3. Could you give 4 Time Signal stations?
4. Mention no less than 2 countries with AM-stered service.
5. Could you give 3 Argentine, 3 Chilean and 3 Paraguayan ACTIVE SW stations?
6. Which are the countries from which these SW stations broadcast?
a) R. Sarandí - b) R. Continental - c) R. Concordia - d) R. Malargüe - e) R. Federación - f) R. Aparacida - g) R. María Auxiliadora - h) R. Educación - i) R. Buenas Nuevas - j) R. Amanecer.
7. Name at least 5 ACTIVE LA DX publications.
8. Give at least 10 LA stations (on SW or MW) the ID's of which are "La Voz de/del". Please indicate the countries from where they be.
9. Name 3 International broadcasting services from LA countries.
10. What is the name of RAE's (Radiodifusion Argentina al Exterior) DX-programmes Editor?

MÅNADSMÖTE FÖR AROS DX-CLUB

Plats/Tid: Hos Magnus på Regementsgatan kl 16.00
Närvarande medlemmar: Rolf Berglund, Roland Forsell, Magnus Jespersion (sekr), Lars Johansson, Jacques de Laval, Lennart Weirell (ordf)

§ 1 MOTETS ÖPPNANDE

Ordföranden förklarade mötet öppnat.

§ 2 KVARSTÅENDE PUNKTER FRÅN ÅRSMÖTET

En del av § 9 (val av suppleant) bordlades vid årsmötet. Vi beslöt att välja Jacques till suppleant.

§ 3 NÄRRADIO

Inte så mycket nytt. Roland tar reda på vad det kostar samt vilka tillstånd som krävs till nästa gång. Vi diskuterade också att informera om vår verksamhet i VLT och/eller Västerås-Magasinet.

§ 4 DX-PARLAMENTET

Eftersom DX-Parlamentet kommer att hållas den 15-17 juni ska inbjudan skickas ut i mars.

En preliminär budget fastläggs vid nästa möte.

Vi beslöt att lösa så mycket som möjligt av transportererna med privatbilar för att hålla nere kostnaderna. Ev kan bensinersättning utgå ur klubbkassan.

Preliminär inventering av kostnader för Parlamentet:

■ Porto/telefon

■ Lokalhyra, Lövudden (Stort konferensrum samt ett par små rum)

■ Priser i tävlingar

■ Ev bensinkostnader (se ovan)

■ "Parlamentsmaskot"

Vi ska försöka få kommunen att betala en stadsrundtur.

Rolf kontrollerar hos Turistbyrån.

"Parlamentsmaskoten" kommer att utgöras av en bäver i någon form.

Jacques kontrollerar med ABB Support om en visning av ASEA-utställningen kan ordnas på lördagen.

Lennart tar reda på vad supé och frukost kommer att kosta på

Lövudden. Han ordnar också med en halv sida info i EA 1/90.

Vi strävar efter att ha ett besök på Televerkets kontrollstation i Enköping på programmet. Bernt-Ivan undersöker vidare.

Däremot så var entusiasmen av olika skäl måttlig för Hermod Pedersens förslag om föredrag (motsvarande) om Baltikum.

§ 5 5-ÅRSJUBILEUM

Eftersom mötet i februari är 5-årsjubileum för oss beslöt vi att förlägga mötet till någon restaurang - Pizza Hut är förslagen.

§ 6 ÖVRIGA FRÅGOR

Reglerna för ADXC-mästerskapet var lite otydliga på någon punkt. Rolf förtydligar i nästa Stunden.

Roland undersöker klubbens eventuella fordringar mot medlemmarna.

Info om Pampas DX-ing's tävling i nästa Stunden.

§ 7 MOTETS AVSLUTANDE

Ordföranden förklarade mötet avslutat.

Vid protokollet

MÄSTERSKAPET

ADXC - Mästerskapet

ADXC-mästerskapet äger rum fr o m 21 dec 1989 till den 19 okt 1990 med slutredovisning den 7 dec 1990.

Så här går klubbmästerskapet till:

Tävlingen är öppen för samtliga radiointresserade. Ett antal radiostationer skall avlyssnas under perioden och rapport skall avsändas till stnn. De QSL som erhålles från stationerna redovisas fortlöpande till Tävlingsledningen enl följande.

Redovisningstillfälle 1, 20/4 1990. Senaste anmälningsdag inkl. inbetalning av anmälningsavgift. Antalet hörda i tävlingen ingående länder, vilka stationer som du hört samt vilka stationer och länder som du fått verifierat.

Redovisningstillfälle 2, 17/8 1990. Antalet hörda i tävlingen ingående länder, vilka stationer som du hört samt vilka stationer och länder som du fått verifierat

Redovisningstillfälle 3, 19/10 1990. Antalet hörda i tävlingen ingående länder, vilka stationer som du hört samt vilka stationer och länder som du fått verifierat.

Slutredovisning, 7/12 1990: Vilka av de i tävlingen ingående länder som verifierats skall redovisas senast 7 dec 1990.

POÅNGBERÄKNING.

För att få poäng för ett land måste deltagare kunna uppvisa QSL eller kopia för tävl.ledaren. Kuvertet som QSL-et anlände i bifogas de QSL som har tveksam verie-text. Poängen erhålles efter hur många av deltagarna som fått landet verifierat. Det är tillåtet att rapportera ett valfritt antal stationer i varje land för att uppnå bästa poäng (inkl bonus).

Rapportering sker på bifogat formulär. OBS. För att få poäng för en station skall du uppge när du hört stationen i fråga. När sen QSLet kommer kompletteras formuläret.

Poäng erhålles genom följande formel: (Antalet deltagare + 10) - Antal deltagare med QSL.

T ex. 15 deltagare ställer upp och av dessa får 14 st svar från Ecuador. Då blir summan $15 + 10 - 14 = 11$ poäng. M a o 10p är lägsta poäng.

Bonuspoäng erhålles om stationen är QSL-ad på tropikband 2,2 - 5,1 MHz. Ovanstående poängsumma multipliceras med 1,1.

Ar stationen QSL-ad på MV multipliceras summan med 1,2

Foljande stationer är ej med i tävlingen:

BBC, Deutsche Welle, R Free Europe/R Liberty, R Canada Int, R Nederland, VoA

Tävlingsavgiften är 20 kr som insättes på pg 12 67 72-3 senast i samband med Redovisning 1. Märk talongen med ADXC-mästerskapet.

Priser utdelas till de bäst placerade i förhållande till deltagarantalet.

TEKNIK- HÖRNAN

5

Logperiodisk FM-antenn modell "Cue-dee" en preliminär rapport

Den vanligaste antenntypen för FM-DX är yagin. 8 element med rotor får anses vara en bra FM-antenn med bra gain och överkomligt pris. En nackdel med yagin är att de ger sitt toppvärde i förstärkning på sin centerfrekvens, därefter minskas gainet ganska rejält. En vanlig yagi är centrerad någonstans på mitten av "vårt" FM-band 87-100 MHz. Detta för med sig att förstärkningen på 108 MHz är ganska liten och egenskaperna på östeuropabandet likaså är mediokert.

För att komma tillrätta med denna nackdel har den svenska antenntillverkaren Cue-Dee specialtillverkat en logperiodisk antenn för FM-bandet. Det rör sig om tre prototyper. Cue-dee har stor erfarenhet av logperiodiska antenner för de komersiella banden. Antennen är mycket profffsigt god. 3,3 m lång, helt i aluminium. Den sitter nu på en mast på 10 meters höjd.

En logperiodisk antenn ska enligt teorin ha sämre gain än vad yagin har på sin centerfrekvens. Fördelen är att antennen är mycket bredbandig. Den har alltså s.g.s samma gain på 87.5 MHz som på 108 MHz.

Bredbandigheten visade sig genast när antennen kom på plats i början av augusti. De italienska studio-länkarna runt 60 MHz dundrade in dagen efter inigningen. På yagin var de inte hörbara. Faktum är att jag trots ivriga försök aldrig hört dem förut. Även på öststatsbandet var signalstyrkan klart bättre än med yagin. Övrigt överraskande nog fungerar logperiodaren även så lågt som 30 MHz. Sydamerikanska pager-stationer, ex Uruguay 31.35 MHz hörs nästan lika bra som på NRD525 med 200 m longwire i västlig riktning. Detta förvävar även konstruktören. I andra änden hörs satelliter runt 144 MHz bra. Man får alltså inte klaga på bredbandigheten.

Inga tropikonditioner ovanför 104 MHz har hitintills kommit. Dessa svaga men konstanta signaler skulle vara bra testobjekt. Under tiden har jag kollat svenska närradiosändare. Varje läge ger logperiodaren en fördel. Även högeffektade FM-stationer, som kan mätas på Rohde&Schwarzens S-meter, ger klart bättre QSA-värden. Det är så man börjar undra hur det står till med den gamla yagin! Flera användare måste få tillfälle att jämföra med andra referensantenner innan man kan dra några definitiva slutsatser. Det preliminära intrycket är mycket gott.

Logperiodarens konstruktion gör den väsentligt stryktåligare för stormar. Den drabbas inte av nedisning och kan enkelt vändas till vertikalantenn.

En nackdel är priset. HUR högt detta ska bli beror på hur stort intresset kan vara, dvs hur stor serier som kan tillverkas. Mellan 2.000:- - 2.500:- SEK är en rimlig uppskattning. Mycket pengar kanske, men ni vet - "it's all in the antenna".

Jan Tuner/utskrift TOJ

KALLA: QRG - Bullentinen

QSL-CUPEN

Skriv
eller ring

Lennart Weirell
Ringduvegatan 38
721 70 Västerås
021 - 35 73 43

Hej!

Välkomna till årets första QSL-Cupspalt med slutredovisning av höstens omgång. Det blev DO som åter igen vann. GRATTIS DAN! Det blev hans 2:e seger genom tiderna. Tidigare har även BIH och MKH 2 segrar i Cupen. LHU, LWV och RB har var sin. I nästa nummer kör vi i gång den 10:e upplagan av Cupen, och efter den skall Jubileumsdiplomet delas ut. Striden står mellan BIH och DO kan jag avslöja redan nu. I nästa nummer skall jag försöka få med den fullständiga listan för Jubileumsdiplomet samt maratontabellen.

EUROPA

DANMARK

Byens Lokalradio-89100 DO
Capital R-96100 DO
Stevens Lokalr.-107800 DO

FINLAND

NorDX R-6130 BIH MSR

IRLAND

Atlantic 252-254 BIH DO
Century R-1143 BIH

ITALIEN

R Antenna 2000-1512 BIH

European Chr.R-9435 RB

SOVJETUNIONEN

R Kiev-4940, 9560 BIH RBV
R Vilnius-11790 RBV
R Yerevan-17680 RBV

STORBRITANNIEN

BBC R Norfolk-855 BIH MJT
BBC R Sussex-1485 BIH

SVERIGE

R Jämtland-94500 BIH
R Västernorrland-103100 BIH
Sala NR-97000 MJT

VÄSTTYSKLAND

NDR/Niedersachsen-91200 DO
DLF-102200 DO
RFFN-102400 DO
R Schleswig-Holstein-102400 DO

ÖSTERRIKE

ORF/Voralberg-1026 DO

ÖSTTYSKLAND

R DDR/Ferienwelle-729 DO

AFRIKA

CJCA Edmonton AB-930	BIH
CFRX Toronto ON-6070	BIH

BOTSWANA

R Botswana-4830	MSR
-----------------	-----

USA

KRKO Everett WA-1380	BIH
KVAN Vancouver WA-1550	BIH
WYFR-9852	RBV
KVOH Rancho Simi CA-17775	BIH

ASIEN

FÖRENADE ARABEMIRATEN

R Dubai-21605	RBV
---------------	-----

SYDAMERIKA

JORDANIEN

R Jordan-9560	LWV
---------------	-----

BOLIVIA

R Fides-4845	DO
--------------	----

LIBANON

King of Hope-6280	RBV
-------------------	-----

BRASILIEN

R Cancao Nova-4825	MJT
(Brasse nr 25 för Magnus!)	

MONGOLIET

R Ulan Bator-12015	RBV
--------------------	-----

RTV Gaucha-11915	DO
------------------	----

SRI LANKA

SLBC-9720	MSR
-----------	-----

PIRATER

VIETNAM

VoVietnam-15010	MSR
-----------------	-----

Star Club R-6236	DO
------------------	----

R Limit-6236	DO
--------------	----

PACIFIC

R Universum-6280	DO
------------------	----

R Stella-6320	DO
---------------	----

NORRA MARIANERNA

KSDA-13720	RBV
------------	-----

SLUTÄLLNINGEN I CUPEN

CENTRALAMERIKA

1. Dan Olsson (DO)	124 p
--------------------	-------

2. Mikael sjöberg (MSR)	103 p
-------------------------	-------

3. Bernt-Ivan Holmberg (BIH)	46 p
------------------------------	------

4. Markku Kivioja (MKH)	40 p
-------------------------	------

COSTA RICA

RFPI-13660	BIH
------------	-----

5. Magnus Jespersion (MJT)	39 p
----------------------------	------

6. Lennart Weirell (LWV)	34 p
--------------------------	------

7. Rolf Björklund (RBV)	18 p
-------------------------	------

8. Rolf Berglund (RB)	15 p
-----------------------	------

9. Håkan Almroth (HAK)	8 p
------------------------	-----

NORDAMERIKA

CANADA

"URKÄLLAN" AV HERMAN LINDQVIST

Vet ni vad som är urkällan för de flesta utrikeskorrespondenter? Stämman de flesta oftast försöker lyssna till, innan de skriver sina rapporter? Det är inget hemligt eller mystiskt. Men jag medger att det kan se konstigt ut, för den oinvigde.

Där kan journalisten komma resande till det nya landet. Krisen pågår. Det närmar sig pressläggning i journalistens hemland. Han känner kanske ingen på orten, han vet inte ett smack mer än Gösta på macken i Nora, men han måste inom en halvtimme låta som om han hade alla trådar i sin hand.

Journalisten tar in på hotellet, han rusar upp på sitt rum. Han sliter upp sin packning. Han tar fram en liten apparat, drar ut en antenn. Han liksom letar sig omkring i rummet med apparaten, lutar den hit och dit, sveper med antennen, han trycker apparaten mot örat.

Den utanförstående kan se hur journalisten ställer sig på en stol i ett hörn av rummet, lyfter apparaten över huvudet. Eller hur han rusar ut på balkongen, lutar sig livsfarligt över räcket, liksom sökande med apparaten i tomma luften.

Hotellpersonalen kan komma in i rummet och se journalisten komma utrusande ur badrummet, nödtorftigt omsvept med badrumsmattan, hållande apparaten högt över huvudet som i en mystisk hälsning, för att sålunda försvinna ut på balkongen.

Vad är detta? Det är bara letandet efter BBC, det brittiska radiobolagets nyhetssändning. Och försök att inte missa just den hela timmens sändning.

I länder där det är glest mellan nyhetskällorna, där en vet lika lite som en ann, där det skjuts och knal-las och man inte kan gå ut, där finns det inte så mycket mer att göra än att försöka få in BBC, det enda någorlunda pålitliga radiobolaget med resurser dygnet runt i hela världen. Utan BBC skulle inte många nyhetsstories ha sänts från exempelvis Mellanösterns krig eller kriser i Asien.

Svårigheter är ofta bara att få in BBC så att det hörs. Därför är det alltid rutin för de flesta resande korrespondenter att i varje nytt hotellrum först kolla VAR i rummet BBC hörs bäst. Det varierar alltid. Imoderna hotellbyggen finns det så många störande luftkonditioneringsanläggningar och stålbalkar i betongväggarna. Man måste helt enkelt söka sig fram.

Därför kan man befinna sig stående på en stol uppe på en byrå med apparaten tryckt mot rummets bortersta hörn, då den nyfiket intresserade personalen kommer in med nya handdukar, och undrar vad man gör där uppe. En gång ville jag liksom rycka med personalen och få dem att känna sig delaktiga i det internationella nyhetsslödet, så jag förklarade upphetsat att jag lyssnade på nyheterna, Very IMPORTANT. Den unge mannen följde mina akrobatiska övningar en stund, så gick han fram till hotellängan, tryckte på en knapp i panelen och BBS:s stämma hördes klar och tydlig som en lokalsändare. Det VAR en lokalsändare på denna plats. "Var så god", sa han. "Service från hotellet". Något rött i ansiktet klev jag ner från min himmel.

Ibland hittar man BBC bara utomhus, längst bort på balkongen. Där hittade jag stationen en gång under kriget i Bagdad. Varje timme rusade jag ut, böjde mig över räcket, tryckte den lilla behändiga apparaten mot örat, tittade ibland på inställningen; justerade antennen och lutade mig ännu längre ut.

Efter kanske fem-sex sådana expeditioner knackade det på dörren. Där stod hotellets säkerhetspersonal med en polis från gatan.

"Kan vi får se er walkie-talkie?" sa de med barska minner.

"???????" sa jag.

Det visade sig att polisen sett mig gång på gång rusa ut och "försöka kontakt med någon i en liten bärbar radioapparat", antagligen talade jag med fienden. Gällde bara att försöka ta reda på vilken fiende, Israel? Iran? USA?

Jag demonstrerade stolt min lilla radio och tillsammans kunde vi sedan hållande i varandra vid balkongräcket höra BBC:s referat från cricketurneringen i Västindien. Vi kunde andas ut, förtroendet för världspressen var återupprättad.

Av detta kan den skarpsinniga läsaren dra slutsatsen att en utrikeskorrespondents hårda vardag inte bara är cocktailparties och intervjuer med premiärministrar utan ett enda långt motionerade runt, upp och ner, in och ut i trista hotellrum, där den enda spänningen och avbrottet i monotonin är VAR hör jag BBC i detta rum? Tänk om jag inte hör det alls?

Sveriges DX-förbunds DX-program över HCJB Quito, Ecuador

En gång i månaden, den första fredagen, sänds programmet på följande frekvenser:
05.30 - 06.00 UTC på 6130, 9610 och 11835 kHz.

20.00 - 20.30 UTC på 15270, 17790 och 21470 kHz.

Producent: Claes-W Englund, tel 08/7558654.

Lyssnarrapporter sänds till Sveriges DX-Förbund, Box 3108, 103 62 Stockholm.

Special QSL utlovas om returporto bifogas.

Program under 1990:

- 1990 02 02 Anker Pedersen om Dansk Kortbølgeklub samt om radio i Danmark.
1990 03 02 Torben Dahl om Dansk Kortbølgeklub och Anker Pedersen om EDXC.
1990 04 06 Knud Björkmann och Arne Berg om Deutschlandfunks DX-program på norska. Knud Björkmann berättar om sitt arbete på den norska narnadion Radio Skauen.
1990 05 04 Sven Lindbeck från Deutschlandfunk. Europeans DX Councils gen. secr. Michael Murray om EDXC.
1990 06 01 Michael Murray fortsätter. Dansk Kortbølgeklub.
1990 07 06 Intervju med Jens Frost om starten av WRTH och samarbetet med grundaren O Lund Johansen.
1990 08 03 Intervju med Jens Frost om utvecklingen av World Radio TV Handbook.

/Ed : Ganska intressanta ämnen med troliga höjdpunkter i juli och augusti där man kan följa utvecklingen av DX-arens hjälpmedel nr 1.

Nya framgångar för ABBs högeffekts- radiosändare

Om du vill beställa HFE RL i Radio Free Europe, från 500 kW-kortvågssändare från ABB Intocom i Schweiz.

Alla fyra sändarna placeras i Portugal. Leveranstiden från fabrik uppgår till tolv månader. Sändarna är redan förberedda för framtidens kortvågsteknik med ett sidband mellan av 100 MHz. ABB Intocom dessutom utvecklat ett dygga ut radiostationen i Abu Dhabi. Även i detta fall omfattar beställningen fyra 500 kW-kortvågssändare och tillhörande utrustning. Ordern är värd ca 100 miljoner kronor med en leveranstid på 20 månader.

Redan på sin skvämmodulation (PSM) infördes 1984 har 70 högeffektsändare med denna teknik beställts.

Radiovågor skvallrar om skalv

A. CLAES ANDREASSON
Ny Teknik/SAN FRANCISCO

Forskare vid Stanford-universitetet kan ha kommit ett steg närmare förvarning om jordbävningar. Onormala radiovågor uppmättes i samband med skalvet i San Francisco-området. Bara tre timmar före skalvet registrerade forskarna kraftigt högt elektromagnetiskt brus med ultralåg frekvens, 0,01-10 Hertz.

— Första tekniken kom redan 5 oktober, berättar Antony Fraser-Smith, elektroingenjör vid Stanford-universitetet. Då trodde vi att det var fel på våra instrument. Men så återkom bruset på eftermiddagen den 17e. Denna gång så kraftigt att våra instrument slog i botten. Dagarna före Loma Prieta-skalv-

et låg amplituden på cirka 4 000 picotesla för att plötsligt stiga till 60 000.

— Mätningarna höll i sig tills elströmmen bröts av jordbävningen, berättar Antony Fraser-Smith. När strömmen kom tillbaka fortsatte de onormalt höga elektromagnetiska radiovågorna.

Upptäckten väckte stor uppmärksamhet när den presenterades i torsdags på amerikanska geofysikerförbundets kongress i San Francisco. Geologer och seismologer har hittills varit tvingsamma till elektromagnetiska vågor som en parameter för förvarning. Men de säger nu att upptäckten vid Stanford är värd vidare forskning. Studiet av lågfrekventa radiovågor sker egentligen att upptäcka främmande u-båtar. □

TURKISK RADIO VÄRLDEN RUNT

Snart kan alla turkar i forskningen lyssna på turkisk radio. Den turkiska motsvarigheten till Televerket har nämligen beställt en ny kortvågstation från ABB. Stationen är på 2 x 500 kW och ska ligga i Emirler drygt sex mil utanför Ankara. Tack vare den nya radiostationen kan Voice of Turkey nå runt hela jorden med sina sändningar.

ABB levererar lång-, mellan- och kortvågssändare med bärvägseffekter mellan 100 och 2000 kW, och antennanläggningar till dessa. Sändarna utmärks av hög verkningsgrad och hög driftsäkerhet, samtidigt som de är utpräglat enkla i konstruktionen och lätta att hantera.

Goda drifterfarenheter med pulsnivåmodulation och dynamisk styrning av bärvägen i

Finlands nya kortvågssändarcentrum

For knappt tre år sedan togs Finlands nya kortvågssändarcentrum i drift. Anläggningen ligger i närheten av staden Pori och den har tilldragit sig stort intresse från fackfolk världen över. ABB har levererat tre kortvågssändare på 500 kW och en på 100 kW, och dessutom en mellanvågssändare på 600 kW. Sändarna utnyttjar det allra senaste inom denna teknik som pulsnivåmodulation PSM vilket ger stora energi- och därmed kostnadsbesparingar i ett flertal olika driftarter. Eftersom det låg i kundens intresse att själv utföra en så stor del som möjligt av byggnadsarbeten och i drifttagning utvecklades under projektets gång ett nära och fruktbart samarbete.

Den finska rundradion Oy Yleisradio Ab (YLE) sände ut sina första kortvågor i etern i slutet av 1930. Några år senare började man bygga en kortvågssändare i närheten av Pori, men den kunde färdigställas först efter 2:a världskriget år 1948. Sedan dess har utvecklingen på radionområdet gått oerhört fort och kortvågssändradion har fått en allt större betydelse. Dessa faktorer tillsammans med det faktum att gränserna för staden Pori blev allt vidare, var de viktigaste skälen till att ett nytt och hogmodernt kortvågssändarcentrum byggdes [1].

Den nya anläggningen ligger nära kusten, ca 15 km från Pori. För att ge de skandinaviska länderna en bättre sändarservice försågs stationen dessutom med en stark mellanvågssändare (600 kW) som arbetar på 963 kHz.

Stationen finns för övrigt 3 st 500 kW kortvågssändare med automatisk avstämning samt en hogmodernt 100 kW-sändare med fast frekvens. Från den gamla anläggningen har man dessutom övertagit en 250 kW kortvågssändare.

I anläggningen ingår ett antennfält med 10 gardianter och en logaritmisk-periodisk bredbandsantenn. Detta system tillåter sändning i 13 riktningar från 60 till 325° (se tabell 1).

Mellanvågssändaren på 600 kW utnyttjar en 185 m hög rundstrålande antenn som står 900 m från stationen. Programmen produceras i studior i Helsingfors och överförs därifrån till Pori via en mikrovågssörbändelse.

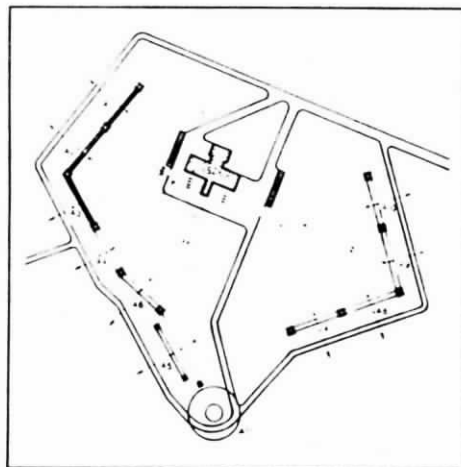
ABB Schweiz fick detta uppdrag därför att Yleisradio under många år har haft positiva erfarenheter av rundradiosändare från Brown Boveri och därför att ABBs nya sändargeneration innebär ett stort mått av innovativ teknik. Uppdraget togs närmare bestämt av följande

- Tre kortvågssändare på 500 kW – utrustade för överföring med ett sidband (SSB) och dynamisk styrning av bärvägen (DCC)
- En 100 kW kortvågssändare med DCC
- En 600 kW mellanvågssändare med DCC
- En 50 ohms konstantenn för 1 MW med datorstött precisinställning
- En 50 ohms antennväxel med tillhörande högfrekventa materialledningar för 50 ohm

Anläggningskonceptet – att åstadkomma kortast möjliga högfrekventa energiledningar mellan sändare och antenner

[3] I figur 3 visas den fullständiga anläggningen med antenner och matarledningar. Anläggningens layout är resultatet av kombinationen av krav på så korta högfrekventa energiledningar som möjligt och kravet att kunna sända ut programmen i 13 olika riktningar. I figur 4 visas huvudsändningsriktningarna för de sändningar som är avsedda för Europa och för det världsomspännande kortvågsprogrammet. I figur 5 visas en layout av sändarbyggnaden. Systematiska optimeringsstudier i kombination med de krav på kommunikationsmöjligheter inom byggnaden som ställdes resulterade i en byggnad i tre plan.

Ett återkommande problem i dessa sammanhang är påverkan på sändarna av anläggningens egna antenner. Byggnadens hela yta är täckt av rostfria stålplåt med punktsvetsar på var 20 e cm. Denna konstruktionsmetod ger en utmärkt avskärmning av det elektromagnetiska fält som utstrålas av de egna antennerna. Inom byggnaden har ytterligare ett stort antal åtgärder vidtagits för att avskärma och jorda de olika systemen. Resultatet är att påverkan och störningar utifrån av såväl matlustrustning som datorer i det närmaste helt har elimineras.

- Mörkblå Nordamerika
 Mörkröd Sydamerika
 och Väst Europa
 Ljust blå Sydamerika
 och Västafrika
 Gul Väst Europa
 Ljust grönt Skandinavien
 Grön Mellan Östern
 och Östafrika
 Brun Fjärran Östern
 och Australien

Layout över Porvoo med sändarbyggnaden (SZ) och antennerna (A) för de olika mottagningsområdena

3

a Europaprogrammet
 b Det världsomspännande kortvägsprogrammet
 Porvoo-sändarens huvudsändningsriktningar

4

Tabell 1: Antennerna i Finlands nya kortvägs-sändarcentrum i Porvoo

Antenn Nr.	Typ	Frekvens kHz	Riktning Grader	Målnråde
A1	HRS 4:4:1	11650-21850	310 ± 15	Nordamerika
A2	HRS 4:4:1	9500-17900	310 ± 15	Nordamerika
A3	HRS 4:3:5	9500-17900	240 ± 15	Sydamerika/Europa
A4	HRS 4:4:1	11650-21850	240 ± 15	Sydamerika/Afrika
A5	HR 2:1/4	5950-6200	240	Nord Europa
A6	HR 2:2:5	5950-12050	220	Väst Europa
A7	HRS 4:4:1	11650-21850	160 ± 15	Mellan Östern/Afrika
A8	HRS 4:3:5	9500-17900	160 ± 15	Mellan Östern/Afrika
A9	HRS 4:4:1	9500-17900	075 ± 15	Fjärran Östern
A10	HRS 4:4:1	11650-21850	075 ± 15	Fjärran Östern
A11	LPH	5950-26100	060-310	Värdstackande

Sändaren - motsvarar de närmaste decenniernas fordringar

YLE var ute efter ett framtidsinriktat sändarkoncept som skulle vara förberett för alla rimligtvis förutsägbara krav med avseende på amplitudmodulerad sändning som kan komma att ställas under de närmaste decennierna. Bland de viktigaste punkterna kan nämnas följande:

- Driftarter: Dynamisk styrning av bärvägen (DCC) ut-sändning med ett eller två sidband (SSB respektive DSB)
- Drift med full eller kontinuerligt inställbar uteffekt
- Datorstyrd helt automatisk drift
- Minimala driftkostnader genom högsta möjliga verk-ningsgrad i samtliga valbara driftarter

- Speciellt energisnål drift i SSB-läge
- Ett minimum av slitage och underhållsutgifter
- Liten tidsåtgång för reparationer på grund av god å-komlighet och modular uppbyggd
- Minskade driftkostnader genom helt automatisk och del-vis obemannad drift

I detta sammanhang ställdes mycket höga medvetna kraven på drift. ABB kunde uppfylla kraven genom att utnyttja den allra senaste generationen av sändare som är baserad på pulsnivåmodulation. Detta tillsam-mans med tidigare nämnda faktorer, gjorde att YLE:s drif-val föll på ABB.

I denna artikel avstår vi från att ge en noggrann be-skrivning av sändarens funktionsprincip eftersom denna redan beskrivits i ett flertal publikationer [2, 3, 4, 5, 6, 7, 8]. Av tabell 2 framgår väsentliga tekniska data.

Driftförmågor - den totala verkningsgraden för mellanväg och samtliga kortvägsband ligger bättre än de garanterade värdena

Kombinationen av å ena sidan pulsnivåmodulationstek-niken som uteslutande är ett och halvledare och å andra sidan de optimerade högfrekvens-slutstegsdioden av typ COK 650 har lett till totala verkningsgraden vid samtliga kortvägsband som är betydligt bättre än de värden som garanterats. Figur 9 visar de värden som har mätts upp vid ut-sändning med två sidband (DSB).

Fortfarande efter 2,5 års drift visar sig uppmätta vär-den på verkningsgraden vara identiska med dem som ursprungligen konstaterades. Den precisionsmatrust-

9

RAPPORTERING TILL KLUBBMÄSTERSKAPET

LAND	STATION	DATUM	QRG	SVARSDAG	QSL - typ
Algeriet					
Angola					
Anguilla					
Argen- tina					
Austra- lien					
Bolivia					

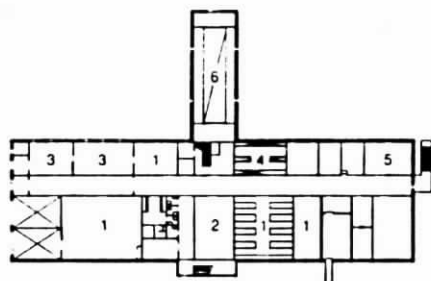
LAND	STATION	DATUM	QRG	SVARSDAG	QSL - typ
Grekland					
Guam					
Indone- sien					
Island					
Italien					
Japan					
Kenya					

Namibia							
Sri Lanka							
Syd Korea							
Tunisien							
USA							
Øster-rike							

LAND	STATION	DATUM	QRG	SVARSDAG	QSL - tup
------	---------	-------	-----	----------	-----------

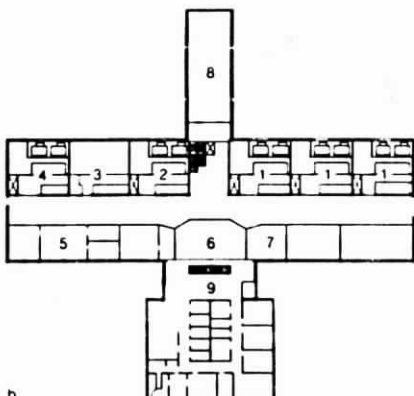
Namibia								
Sri Lanka								
Syd Korea								
Tunisien								
USA								
Øster-riike								

LAND	STATION	DATUM	QRG	SVARSDAG	QSL - tup
------	---------	-------	-----	----------	-----------

a

- a Källarvåning
- 1 Förråd
 - 2 Konferensrum
 - 3 Metallverkstad
 - 4 Elektronikverkstad
 - 5 Generator för den avbrottsfria kraftförsörjningen
 - 6 Högspänningsstatverk

b

- b Bottenvåning
- 1 500 kW-kortvägssändare
 - 2 600 kW-mellanvägssändare
 - 3 250 kW-kortvägssändare
 - 4 100 kW-kortvägssändare
 - 5 Elektronikverkstad
 - 6 Kontrollrum
 - 7 Datorhall
 - 8 50-ohm växel för högfrekvent energifördelning
 - 9 Kontor och personalutrymmen

Sändarbyggnadens layout

5

ning som användes för ändamålet konstanten [9]. Provades i samband med de nya matningarna och den uppvisade fortfarande en maximal avvikelse på obetydliga 0,5%.

Vid samtliga driftarter (DSB, SSB och DCC) och vid alla tre våglängdsområdena uppnår man med den utnyttjade principen verkningsgrader som lyfter detta system klart över konkurrenprodukterna [2, 3, 4, 5, 6, 7, 8]. Detta återspeglas även av anläggningens belastning av nätet.

Sedan 1987 genomförs dagligen en timmes test-sändning med en sänkning av bärvägens nivå på -12 dB vid frekvensen 15325 kHz. Den intresserade lyssnaren kan här verkligen konstatera kvalitetsförbättringen vid kortvägsmottagning med ett sidband. De goda erfarenheter som hittills gjorts med SSB-utsändningar understryker de stora fördelarna hos tekniken, samtidigt som den innebär en icke förväntad energibesparing för sändarbolaget - något som tydligt framgår av figur 10. Genombrottet för denna fördelaktiga teknik är i första hand återförs på den goda tillgången på prisvärda och lätthanterliga SSB-mottagare.

10

Den dynamiska styrningen av bärvägen, DCC, sänker energiförbrukningen betydligt

Som framgår av ett flertal matningar i samband med de mest skilda programtyper kan man med denna nya teknik spara 25-50% av den energi som åtgår för konventionell DSB-sändning. Då programmet sands ut över en bred sektor ligger besparingen i den nedre delen av området - vid smaltare sektor i den högre.

11

Figur 11 visar ett typiskt förlopp hos energiförbrukningen vid utsändning med två sidband (DSB) dels med och dels utan DCC med identiskt programinnehåll.

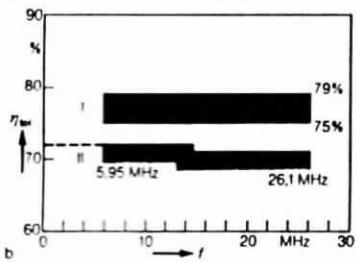
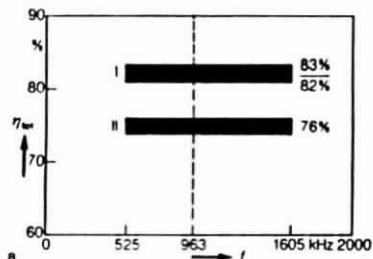
Tabell 2: Viktiga tekniska data för de sändare som installerats i kortvägssändarcentrumet i Port, Finland

Bärvägens uteffekt kW	Frekvensområde MHz	Driftarter	Tecknik
3x500	595-261	AM DCC SSB med -6/-12 dB sänkning av bärvägen	PSM-generationen
1x100	595-261	AM DCC	PSM-generationen
1x250	595-261	AM DCC	Mottaktmodulator generationen klasse B
1x600	0963	AM DCC	PSM generationen

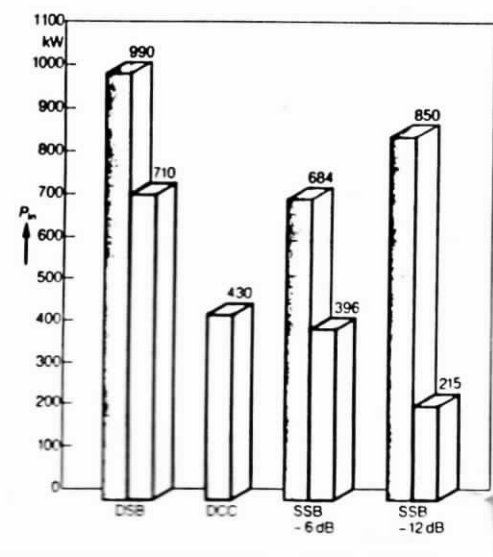
AM	Amplitudmodulering med två sidband
DCC	Dynamisk reglering av bärvägen som en funktion av moduleringen
PSM	Pulsnivåmodulation
SSB	Sändning med ett sidband

Styrsystemet - konstruerat för automatisk drift

I ett generöst tilltaget och mot störningar väl avskärmat kontrollrum finns all utrustning för styrning och övervakning av sändardriften, med informationen koncentrerad och lättöverskådligt visad vid en kontrollpunkt. Ett stort

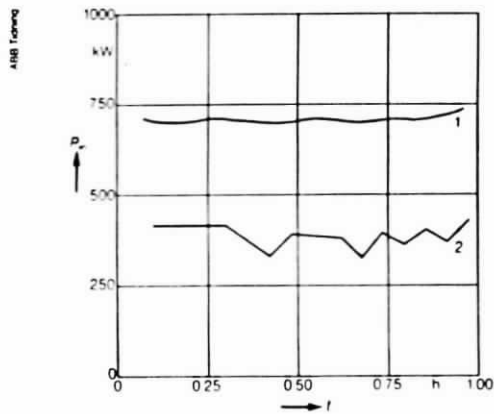
a Mellanvägsdrift
b Kortvägsdrift
I Uppmätta värden
II Garanterade värden
Total anläggningsverkningsgrad η_w som en funktion av sändarfrekvensen f

Sändnings- typ	Driftart			
	DSB	DCC	SSB -6dB	SSB -12dB

Test (röd)	m 100%		1 MW PEP	1 MW PEP
Program (blå)	m 37%	m 37%	m 37%	m 37%

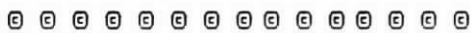
9
-6dB -12dB Sänkning av bärvägens nivå beroende på PEP_{max}.
m Modulationsgrad
PEP_{max} Max envelope-effekt
Effektuttag från nätet P_e vid test och program för de olika driftarterna hos en 500 kW kortvägsändare

10
Effektuttag från nätet P_e för en 500 kW-kortvägsändare vid sändning med två sidband (DSB) dels utan (1) och dels med (2) dynamisk styrning av bärvägen (DCC) under ett en timme långt testprogram

antal processbilder med aktuella driftdata kan kallas fram på skärmen. Hela sändaranläggningen är konstruerad för automatisk drift och utanför normal kontorstid är det datorerna som har hand om hela styrnings- och övervakningsuppgiften. Denna totala styrning har ställt stora krav på systemkonstruktörerna inom YLE eftersom de olika gränssnitten program- och maskinvarumässigt måste anpassas till de mest skilda typer av utrustning.

Det utmärkta samarbetet mellan de många inblandade företagen och den professionellt genomförda projektledningen av kundens personal innebär att såväl byggnadsarbeten som idrifttagning av denna framtidsinriktade anläggning kunde genomföras helt utan friktioner. Pori är idag en av världens modernaste kortvägsstationer. De många innovativa lösningarna och ovanliga greppen har utövat en stor dragningskraft på lacklock från hela världen. Under de 30 månader som anläggningen har varit i drift har över 100 utländska sändarspecialister varit på studiebesök och mer än 1000 finska besökare har kommit för allt se på anläggningen.

Denna artikel är från ABB-Tidning nr 7 1989. Eftertryck får endast göras om källan, ABB tidning anges.

LOGGAT

BERNT - IVAN HOLMBERG, ÖSTERBO, 730 75 MÖKLINTA. Tel 0224/81111

komna in i 90-talet !

l & Nyårshelgerna har nu passerat och de som ägnade sig åt DXing har kun-
 skat använt LA-stationer (kortväg) och NA-stationer (mellanväg) långt in på
 imiddagarna. Själva har jag passat på att rigga upp en Delta-loop för 60-
 metersbandet, och efter en hel del tester kan jag bara varmt rekommendera
 denna typ av antenn.

AFRIKA

- 3366 1820 Ghana BC talade om skolor i Accra DO
 4815 1750 R Burkina Faso snxde om Frankrike DO
 4830 1800 R Botswana lirade bra inhemska musik ! DO
 4835 1805 RTV Mali pratade om Gabon DO
 4845 1940 ORT Mauritien med AA musik vilket inte är särskilt rapporter-
 vänligt DO
 4870 1825 ORT Benin hade ett EE-språkigt Soul & Jazz px ! BIH DO
 4880 1810 RSA Sydafrika lirade The Pougues för... DO
 4900 2005 RTV Guinea uti Conakry har kommit tillbaka efter en period
 frånvaro. Svårn rapporterat px. BIH DO

ASIEN / OCEANIEN

- 4845 2325 RTM Malaysia med Indisk mx LWV
 4910 2300 V. The Kampuchean people går ofta runt denna tid men ack så
 svårt att repa. Oftast bara snack på obegripligt språk BIH
 4927 2330 RII Jamb Indonesien LWV
 5010 2320 Singapore BC gick // 5052 LWV
 7160 1830 R Minsk Sovjet med sin Tyska sändning LWV
 9535 2215 Cyprus BC Cypen via BBC EMRS med grekiska till UK LWV
 9560 1830 R Jordan lirade Elvis Presley DO
 9655 2320 R Thailand talade om Japans & Hong Kongs ekonomi LWV DO
 3584 2058 R Clube do Angra Azoreerna har plötsligt dykt upp här med sitt
 portugisiska px. En feeder till MW-txen eller vad? Går varje
 kväll, men oftast väldigt svag signal QZ BIH

WE'LL MAKE YOUR DAY.

WOWO RADIO
1190

AMERIKA

- 4980 2355 Ecos del Torbes Ven med ett ekonomipx DO
 5955 0830 OID LA med hurtigt px i högt tempo innan nedanstående startade. BIH
 Vad? Q1-2
 0906 La voz de Centauros Col startade upp dagens px med ett fett ID ID
 sedan Caracolpx Q3 BIH
 6070 0915 CFRX Toronto ON med relä av CFRB från Mellanvägen. Ibland spe-
 ciellt ID för CFRX runt denna tid. Q3 BIH
 15140 2315 R Nac Chile med fotbollsnx DO NORTHERN TELEVISION, INC.
 15580 2015 KUSW S.L.C. UT snxde om Cora -
 zon Aquino ut Fillipinerna.
 /Oops, var det inte VoA som du
 lyssnade till? Enligt mina upp-
 slagsverk så börjar KUSW inte
 sända här förrän vid kl 2200.
 då man avlöser VoA! -ed/

KCBF

BRUCE CECH
Chief Announcer Sports DirectorP.O. Box 950
Fairbanks, Alaska 99707

452-5121

MELLANVAG

- 254 1835 Atlantic 252 Inland ville sälja Sweatshirts till oss DO
 780 0715 WBBM Chicago IL gick igenom trots splatter från européerna. 21.12 BIH
Sportnx till Q2
 850 0725 CHVO Carbonear NF rapporterade om höldrakord runt om i USA/Can-
 ada. Q3 21.12 BIH
 890 0730 WLS Chicago IL Idade i ett phone-inn -px Q3 21.12 BIH
 1035 1440 NorthSound
 m ads för
 firma i
 Aberdeen.
 DO
 1130 0659 WNEW N.Y
 med ID
 "This is
 the home
 of Ameri-
 cas grea-
 test music
 from the
 40s 50s
 and 60s,
 we're St-
 ereo 11-30
 WNEW New York" Q3 BIH

QSL...from WNEW 1130

Metromedia's Flagship Station in New York City

It is a pleasure to verify your
reception of Radio Station WNEW

Date: 25 NOV. 1985 Time: 11:00-11:10PM E.S.T.

Thank you for your interest and for listening.

Pete Johnson
Chief EngineerAmerica's original music and news station!
50,000 Watts - 24 hours a day

- 1143 0805 Century R rekade för resor med Delta för 99 Pund till N.Y. DO
 1278 0750 RTE 2 lirade Pump up the Volume mé Technotronics DO
 1368 0745 Manx R med ads för något kristet "Worlds for you" DO
 1400 0845 OID NA med non-stop julmx och nx endast på halvtimmen, vilket
 pekar på CBG (!) 22.12 BIH
 1410 0739 CIGO Port Hawkesbury NS med promo för kommande px 21.12 BIH
 0759 WPOP Hartford CT "All news all the time WPOP Hartford" 21.12 BIH
 11320 0722 CKEC New Glasgow NS med en kort weather-check 21.12 BIH
 1458 0740 BBC R Newcastle snxde om Newcastle's senaste fotbollsmatch DO

- 1470 0945 SHOW Welland ON blev sista Idade NA denna fina förmiddag, men en del fladdriga signaler höll ut ända tills 1030 innan de försvann i bruset. Reklam för en möbelaffär i Welland Q2 22.12BIH
- 1480 0743 WHBC Canton OH rekade för Wall Street Journal Q3 22.12 BIH
- 1500 0845 WTOP Washington D.C "This is the Mutual B.C. System WTOP News-radio 15" Q2 22.12 BIH
- 1520 0927 WWKB Buffalo NY körde Buisness radio network Q2 22.12 BIH
- 1530 0735 Classic Gold med wx för västra Yorkshireområdet DO

En del trevliga stationer har som synes visat framfötterna under de gångna storhelgerna, och de kommer säkert igen. Prova själv!

BIH= Bernt-Ivan Holmberg DO= Dan Olsson LWV = Lennart Weirell

*** C F F B ***

Det är inte många människor som fått ett språk uppkallat efter sig. Men så är det med Jonah Kelly. Jonah är hallåman vid CFFB i Frobisher Bay. Den lilla ort med en befolkning på drygt 2000 ligger på Baffin Islands södra ände. Och Baffin Island är en av de nordligaste öarna i det arktiska Kanada. Här uppe i polarregionerna finns det många ganska skilda dialekter av Inuiternas språk. Även om Inuiterna räknar knappt 30 000 personer lever de över ett stort geografiskt område helt utan kommunikationer. Ända tills radion kom, och med radion kom Jonah Kelly.

Jonah var med från starten när CFFB startade för 25 år sedan. CFFB är och var en lågeffektad mellanvägstation och nådde inte en så stor del av Inuiterna. Men saken kom i ett nytt läge 1973 då satelliten Anik kunde koppla samman CFFB's program med ett stort antal slavsändare över det väldiga arktiska området. Plötsligt kunde stationens program höras över ett område med en diameter på 200 mil. Språket var då ett problem, det fanns ju så många dialekter. Så Jonah Kelly's dialekt blev normgivande för en gemensam dialekt. Det var ju hans språk som alla hörde varje vecka. Numera umgår man på en gemensam dialekt som kallas "Jonah Kelly".

South Shore Radio

215 Dominion Street
Bridgewater, N. S. B4V 2G8
(902) 543-2401

CFFB skiljer sig mycket från vanliga radiostationer. Dess lyssnarskara är ju mycket speciell. Ändå har den karaktären av en lokal station, lyssnarskaran är inte större än i en normal svensk småstad. Men när man som CFFB satsar på aktuella program, då kostar det. Licenstillräkningen går loss på 30 000:- i månaden. Ett samtal från Frobisher Bay till Eskimo Point kostar 25:- per minut.....

Inuiternas första kontakt med sitt eget språk över radio var i CBC's Northern Service, som sändes på kortvåg till NWT. Så tog CBC över den amerikanska flygbasens radiostation i Frobisher Bay, och CFFB föddes den 6 februari 1961.

För svenska DX-are är CFFB inte någon exklusiv bekantskap. Åker man på DX-pedition till Norrland kommer man faktiskt väldigt nära CFFB. Tittar man på en storsirkelkarta ska man finna att CFFB är en av de nordamerikanska stationerna som ligger närmast oss. Så trots sin blugsamma effekt på 1230 kHz finns CFFB i många nordiska QSL-samlingar. Vad QSL-ägarna nog inte vet är att de avlyssnade Jonah Kelly, den enda man i världen som fått ett språk upphallat efter sig.....

Jan Tunér

(Artikeln är tagen ur HfDX Nr8/86)

En svensk örn i etern

Av DANIEL ATTERBOM

En skåning som en av Los Angeles populäraste discjockeys? Jo, han heter Egil Aalvik och vi har sett honom som programledare för "Närbild Hollywood".

Han kallas för "Den svenske örnen" - "The Swedish Eagle". Egil Aalvik arbetar på radiostationen KROQ i Los Angeles. Namnet är identifikationskoderna. Väster om floden Mississippi har alla radio- och TV-stationer namn som börjar med K. Öster ut börjar de på W.

Varje radiostation som spelar musik har flera discjockeys, ett ord vars svenska över-

sättning "plattvändare" är en förolämpning.

Egil Aalvik började som discjockey som 15-åring i Falsterbohus i Skåne 1969. Under en resa i USA 1976 besökte han en radiostation i Los Angeles och fick tips om ett jobb som turnerande discjockey.

På resande fot

Egil Aalvik åkte runt och spelade plattor. Han flyttade över definitivt 1977, och när punken blev "nya vä-

gen" i musiken började Egil Aalvik på KROQ.

Radiostationen KROQ var 1982 en liten, "underground"-station. "Den svenske örnen" fick ha hand om kvällspasset mellan 22 och 02. Egil Aalvik var en bidragande orsak till att KROQ på fyra år blev en av Los Angeles mest populära radiostationer.

1986 såldes stationen för 350 miljoner kronor.

Egil Aalviks status som uppburen radiodiscjockey har gjort att han känner stjärnor som Eurhythmic David Stewart och "världens snabbaste revolverman". Båda medverkar i programmet.

"Den svenske örnen" Egil Aalvik har landat i Los Angeles.

Tysk koloss i rörelse:

NDR -NORDDEUTSCHE RUNDFUNK.

I många år var Norddeutsche Rundfunk, NDR, ensam i etern i norra Västtyskland. Avsaknaden av konkurrens gjorde att radioprogrammen inte utvecklades utan snarare stagnerade och ansågs höra till de tråkigaste i förbundsrepubliken. Det var därför inte så konstigt att NDR tappade många lyssnare när privata radiostationer började dyka upp för

några år sedan. Först ut var RSH, som med sin ungdomliga och snabba stil lockade över många lyssnare. Och fler har kommit till så konkurrensen i nordtyskland, och speciellt i Hamburgområdet är hård. Några av de privata har slagits ut och stängt. NDR har lagt om stil för att kunna hänga med.

Hamburg radiocentrum.

Det var i efterkrigstidens Tyskland som britterna startade NordWestduetsche Rundfunk i de områden som de hade besatt. Förebilden var brittiska BBC, det vill säga en centraliserad statlig radio med höga kvalitetskrav. Hamburg blev säte för denna nya radioskapelse som ersatte Hitlers riksradio som utgick från Berlin.

1954 ersattes Nordwestdeutsche Rundfunk i Väst-Berlin av SFB, Sender Freies Berlin och två år senare delades resten upp i Westdeutsche Rundfunk, WDR och Norddeutsche Rundfunk, NDR. NDR, som har en så kallad offentlig rättslig ställning, har som uppgift att vara tre delstaters radio, nämligen Hamburg, Niedersachsen och Schleswig-Holstien.

Påpassad station.

NDR har krav på sig, ungefär som Sveriges Radio, att sända med ett varierat utbud och kan inte enbart snegla på att nå höga lyssnarsiffror som de privata kollegorna kan. Ett radioråd övervakar stationen och i det rådet ingår politiker i proportion till röstetalet i de tre delstaterna men också representanter för olika samhällsgrupper ingår. Rådet har 31 medlemmar. Stationen är alltså påpassad av olika intressegrupper, som kanske inte alltid har samma åsikter som lyssnarna.

NDR har fyra radiokanaler. NDR 1 är vissa tider uppdelat i regionala program för de tre delstaterna. De heter då Hamburg Welle, Welle Nord och Niedersachsen och sänds från olika regionalstudios. NDR 2 är den lättare kanalen som innehåller

trafikinformationen. Sommartid förekommer också ibland trafikinformation på svenska för alla turister som reser på vägarna i täckningsområdet.

Mässradio i Hannover.

Den tredje kanalen, NDR 3 innehåller klassisk musik och skolradio. Och slutligen NDR 4 som bara finns på några ställen sänder program för invandrare. Det finns också en speciell mässradio som är igång i samband med den stora Hannovermässan, kallas för NDR-Messewelle.

NDRs kanaler är sedan ungefär ett år tillbaka försedda med ohörbara datasignaler, som kan överföra ytterligare information till radiomottagare försedda med RDS, Radio Data System.

De flesta sändningarna går numera på FM, men det finns också några mellanvägsändare som normalt går att höra i Sverige. Försök med en sändare i Hamburg på 300 kilowatt med frekvensen 972 kilohertz. NDR har ingen kortvägsfrekvens.

Men NDR är inte bara radio utan också TV. Sänder vissa tider på den första kanalen, ARD och har hand om den tredje regionala kanalen i Nordtyskland tillsammans med Radio Bremen och Sender Friese Berlin.

Även på TV-området har NDR fått känna av konkurrens av de privata stationerna RTL Plus och Sat Eins som också sänder från markbundna sändare. Etermediasituationen i nordtyskland är med andra ord mycket intressant just nu.

Göran Lindemark.

UKE-senderen i Trondheim

20. oktober til 12. november 1989 går verdens lengste uke igjen av stabelen. For de fleste er vel dette en kjent aktivitet - Studenteruka i Trondheim, eller bare "UKA" som den også kalles. Alt som kan krype og gå av personer med relasjon til studentvirksomhet engasjeres i aktiviteter i et vidt spekter. Det er ikke uvanlig at hele studiet utsettes et halvt eller et helt år, for å få tid til UKA og det den krever.

Av disse aktivitetene er UKE-senderen den som ligger vårt hjerte nærmest, og som vi skal fortelle litt om her. UKE-senderen er UKAs egen radiostasjon, og sender fra taket på Sentralbygg II på NTH. Sendingene startet første gang i 1933 da programmene ble laget på Samfundet og sendt via kortbølge opp til Tyholt, for igjen å bli sendt ut over Trøndelag Kringkaster. Programmene besto i følge "Nidaros" for 13. november 1933 av: "... grammofoonplater, studenterviser om piker, dram og øl og meget annet rart."

Egen sender i 1945

I 1945 kom så UKA igang med egen kringkaster. Mange studenter som hadde deltatt i krigen, hadde ennå ikke kommet hjem. Noe av hensikten med å opprette en slik sender var at disse studentene skulle ha mulighet til å oppnå kontakt med sitt gamle miljø. Man hadde norske kontingenter i Skottland, England og på Shetland i tankene. Dessuten ville en egen UKE-sender gi UKA et ansikt overfor Trondheims befolkning, og den ville skape god blesst. Senere ble det UKE-sender jevnlig hver UKE fremover. På grunn av vanskeligheter med konsesjoner var UKA uten UKE-sender fra 1971 til 1979, før man så kom i gang igjen.

Nå sender UKE-senderen på FM, mellombølge og kortbølge i hele den tre uker lange UKA. Kortbølgen har forresten ikke vært i bruk de siste årene. Siste kortbølgesending var i 1967, før man i forrige UKE, i 1987, igjen fikk konsesjon til å sende på 7225 kHz. Søknaden ble sendt 5. juli 1986, den tok 14 dager i departementet, 1 år i Tele-direktoratet, og så 14 dager i departementet igjen. Svaret ble positivt, og bygging av utstyr kunne starte. Tross kort varsel, kom også kortbølgesenderen i orden, og UKE-senderen kunne høres på 7225 kHz i 41-meterbåndet. Man hadde ønsket en høyere frekvens på grunn av den høye solaktiviteten, men dette ble ikke innvilget.

I tillegg kunne man høre UKE-senderen på 1485 kHz på mellombølgen, og i FM-steren på 99.1 MHz. Antennene som var i bruk i 1987 var en 40 meters dipol for 7225 kHz, en 100 meters invertert V-dipol for 1485 kHz, og en rundstrålende dobbel-quad for FM.

Antenna på taket av Sentralbygg II på NTH

Senderutstyret var stort sett selvfabrikkert eller modifisert i sene nattetimer på loftet i Studenter-samfundet - der Akademisk Radioklubb, ARK, har sin hule. Kortbølgesenderen var som nevnt hjemmelaget, egentlig på 1 kW, men strålte vel ut ca. 7-800 Watt. Den ble hørt i Skandinavia, og også i Skottland, Tyskland og på Island. Mellombølgesenderen var en ombygd kystradiosender, av type Beckman/Berkeley, og utstrålte ca. 100 watt. På FM benyttet man en ombygd stereostyresender, med en egen effektførsterker, som ga 10 watt, og dekket det meste av Trondheim og omegn. Gunstig plassering på taket: av de høyeste husene på Gløshaugen gjorde at dekkningen ble ganske bra. Senderne sto plassert på rekke og rad i en gang opp på taket ved antennene. Etter at nærradioene gjorde sitt inntog i Norge, har Studenter-samfundet hatt faste sendinger hele året med Studenterradioen.

Under UKA ble også denne frekvensen, 104.6 MHz overtatt av UKE-senderen. Totalt hadde man et budsjett på 3000 kroner for hele senderutstyret!

Denne senderen sto i gangen, langt oppe i etasjene i Sentralbygg II.

Historisk sett har ARK og UKE-senderen vært med blant pionerene i norsk radiohistorie. Dette gjaldt ikke bare radioens barndom i 20-årene, men også aktiviteter videre fremover i radiohistorien. I 1955 ble det gjort forsøk med UKE-TV, og i 1959 ble det sendt stereosendinger på AM. Venstre kanal gikk på kortbølge og høyre kanal på mellombølge. Også programmessig har man holdt en nyskapende linje. Avansert radioteater i "kunst-hodestereo", erotiske programmer og lukteradio har vel ikke vært vanlig kost i NRK. Lukteradioen artet seg slik at lytterne på forhånd fikk utdelt eller tilsendt små "lapper" inneholdende visse lukter. Disse skulle så, på signal i radioen, rives over til bestemte tider. På denne måten fikk man enda større utbytte av og innlevelse i programmet.

Arbeidet med UKE-senderen starter som regel et år i forveien, og utgjør ofte en heltidsjobb for 1-2 personer. I UKA i 1987 jobbet 10 personer med UKE-senderen. Studio i 1987 ble revet under siste sendig 15. november, og i år sender man fra langt bedre fasiliteter. Det tekniske utstyret imidlertid er relativt kurant, og gjør at man kan holde en god kvalitet rent teknisk. Totalt sett var de 10 på UKE-senderen bare 1 % av de totalt 1001 funksjonærene som var engasjert i UKA-87.

Lytterrapporter og QSL

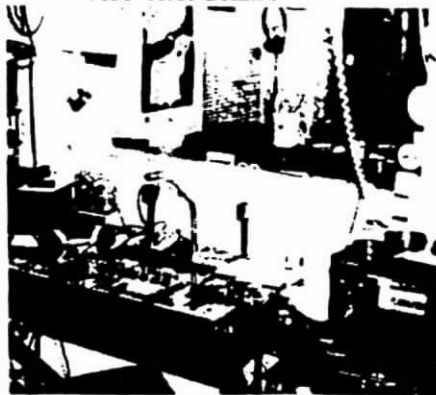
UKE-senderen får hver gang endel lytterrappporter, og endel av dere som leser dette sitter vel med ett eller flere QSL fra UKE-senderen i QSL-permen. Alle korrekte rapporter blir besvart fra Elgeseter gate 1 i Trondheim. Endel av de mottatte rapportene i 1987 var noe mangelfulle, men likevel verifiserbare. Andre rapporter vi fikk se var imidlertid av topp kvalitet. Sparsomt med midler gjør at man ikke kan gjøre så mye ut av svarene til lytterne som man kanskje skulle ønske. Vi merket oss vår kjære tedaktør Bernt Erfjord i Kristiansand, Ingvald Erfjord i Kvinesdal og Knut Ove Karlsen i Mosvik som norske rapportører. Bjørn Fransson i Visby, Sverige samt Bo-Kristian Lindqvist i Liljedal, Finland hadde også sendt rapporter da vi besøkte UKE-senderen i 1987. Bare én fikk ikke svar - og det var Arnstein i 1979... av en eller annen merkelig grunn. Kanskje fordi han i alle år hadde vært nærmeste nabo til UKE-senderen?

I 1989 sender UKE-senderen fra 20. oktober til 12. november. De frekvensene som ble benyttet for to år siden var følgende:

Kortbølge 7225 kHz
Mellombølge 1485 kHz
FM stereo 99.1 MHz + 104.6 MHz

Hører du UKE-senderen, kan rapporten sendes til:

UKE-senderen
Akademisk Radioklubb
Elgeseter gate 1
7030 TRONDHEIM

Kilder

Akademisk Radioklubb - 52 år - (1976)
Rune Enoksen, teknisk sjef for UKE-senderen, 1987

Närradion sänder hela veckan

Guds ord på söndagar, kommunal upplysning på måndagar och rock på onsdagar.

Från och med nästa vecka sänder närradion olika budskap sju dagar i veckan.

— Vi vill låra folk att hitta närradion, förklarar Per Rikcheden som är ordförande i radioföreningen.

På söndag går Guds ord ut direkt i eteren. Besökare som tänker på till Sankt Lars kyrka kan stanna hemma och lyssna på predikan om de vill.

— Svenska kyrkan och Pingstföreläsningen alternerar, klargör Per Rikcheden. Tre av fyra söndagar sänder vi från Sankt Lars och den fjärde kommer från Pingstföreläsningen.

Måndagkvällarna är viktiga för information från kommunen. Kanalkontoret och planeringssekreteraren håller i trådarna. Då och då medverkar kommunjuristen. Nyheterna sänds direkt från studion på Östra Nibble eller spelas in i förväg.

FULLMÄKTIGT

— En möjlighet att utveckla programmen är att låta folk höra av sig, tror Per Rikcheden.

En måndag i månaden sänds fullmäktigesammanträdena i närradion. Efter en kort introduktion får lyssnarna följa med i beslutet och höra när debattörerna går till talarstolen.

Tystnaden mellan talarna är bevärlig för lyssnarna, menar Per Rikcheden. Han hoppas att kommunen skaffar en talarstol till för att minska på den tysta perioden.

Veckan efter sammanträdet sänder radion ett sammandrag av fullmäktigemötet. För

sändningarna betalar kommunen en avgift på cirka 500 kronor i timmen.

STARKARE SÄNDARE

För fyra månader sedan kunde inte alla i kommunen höra närradion. Sändaren nådde inte söder om Kolbäck. I dag hyr föreningen en starkare sändare som täcker hela kommunen.

En lyssnarundersökning för två år sedan visade att nio procent av kommunens invånare lyssnade på närradion någon gång per vecka. Per Rikcheden anser att undersökningen är för gammal. Därför funderar han på att göra en ny enkät till hösten.

I dag består närradioföreningen av 14 föreningar. För att få fler medlemmar kommer närradion att värva aktivt bland föreningar som de tror kan vara intresserade. Friluftsrådandet och Teaterföreningen nämner Per Rikcheden som exempel.

BEHÖVER HJÄLP

När radion går över till att sända varje dag tror han att fler kommer att lyssna. Då och då stöter han på folk som säger att de inte lyssnar på närradion därför att de inte har närradion på sin radio.

— Vi skulle behöva åka ut till folk och hjälpa dem att ställa in radion, menar Per Rikcheden.

YNGVE FREDRIKSSON
Tel: 0230/160 95

Suras närradio siktar på provsändning i vår

Nu ska det bli verkligt med närradio i Surahammar. Redan i vår hoppas närradioföreningen komma igång med provsändningar.

För att komma igång med sändningarna söker nu föreningen drygt 75 000 kronor i bidrag av kommunen.

Förberedelserna har pågått i fyra år och sedan två år tillbaka finns Surahammars närradioförening i aktion. Den består idag av fem föreningar som redan har sändningstillstånd.

I fjol såg det ut som om sändningarna skulle komma igång redan 1980, men det var för få föreningar som var intresserade. Då ansåg kommunen att man inte ville satsa ett par hundra tusen kronor på en stor och dyrbar studio.

BLIR BILLIGARE

— Nu har vi kommit på en billigare lösning. Vi bygger ingen studio, utan skaffar bara en programkontroll som kan sända ut bandade program och tal av en kombinerad tekniker och programmanövrör, säger Kaj Stridell, som är sekreterare i närradioföreningen.

— Om vi någon gång sedan behöver en studio för att göra ett program kan vi hyra en hos Hallstahammars närradioförening. Men det ska vi nog inte behöva göra särskilt ofta, för vid vår programkontroll kan vi själva redigera intervjuer som vi gjort ut på samhället.

Meningen är att kontrollrummet ska vara i ett litet rum i ABF-lokalen. Ombyggnaden av rummet skulle kosta nästan 18 000 kronor och utrustningen 90 000 kronor.

Men innan sändningarna kan komma igång måste närradionämnden besluta om sänd-

ningstillstånd. Dessutom måste ombyggnaden av lokalen ske och televerket måste också sätta upp en sändare i Surahammar.

— Det tar ett par månader för televerket att sätta upp sändaren. Ungefär 20 000 kronor kostar den att hyra per år, säger Kaj Stridell.

— Vi har inte råd att ha någon anställd, utan allt måste ske med ideella krafter. Vi ska ha ett möte och hoppas det kommer många föreningar dit som är intresserade av att sända egna program.

Det blir emellertid provsändningar oavsett om det blir fler medlemmoföreningar eller ej.

— Vi räknar med att komma igång med provsändningar i vår. Om vi bara blir fem föreningar kostar det drygt 8 000 kronor per år för varje förening att sända.

— Det finns 150 föreningar i kommunen och jag tycker det

skulle vara konstigt om inte till exempel någon idrottsförening skulle vara intresserad av att sända egna program om sin verksamhet.

HÖRS FRÅN HALLSTA

Meningen är också att när ABF sänder i Hallstahammar, ska även suraborna kunna höra sändningarna.

— ABF:s sändningar berör ju också suraborna som ingår i samma distrikt.

— Förhoppningsvis ska vi kunna få en sådan stark sändare att även de boende i Virabo kan höra närradion, säger Kaj Stridell.

Från början blir det kanske bara några program i veckan.

— Men till hösten hoppas vi komma igång med permanenta sändningar. Då kanske vid en viss tidpunkt varje dag.

CARINA WIDELL
Tel: 0230/332 50

sista sidan

Understanding Computer Technology

